

2. ÇEYREKTE BÜYÜME BEKLENENİN ÜZERİNDE

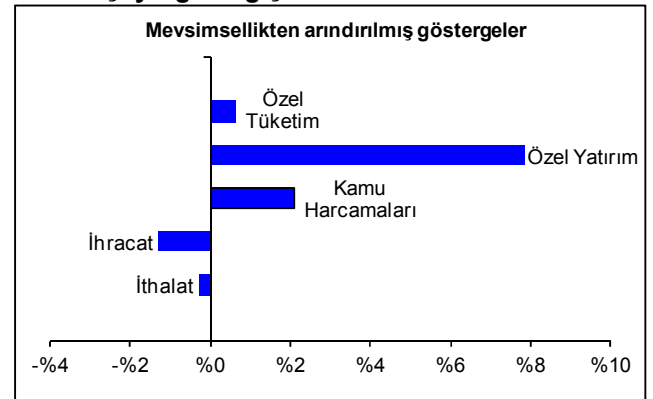
Seyfettin Gürsel^{*}, Mine Durmaz[†] ve Melike Kökkızıl[†]

Yönetici özeti

TÜİK'in bugün açıkladığı rakamlara göre Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYH) 2015 ikinci çeyreğinde bir önceki yılın aynı çeyreğine göre yüzde 3,8 büyüdü. Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış rakamlara göre ise ekonomi ilk çeyrekte önceki çeyreğe kıyasla yüzde 1,3 oranında arttı. İkinci çeyrekte beklentilerin üzerinde gelen büyüme (Betam olarak yıllık büyümeyi yüzde 3,2, çeyreklik büyümeyi de 0,7 olarak tahmin etmiştik) ikinci çeyrekte özellikle yatırımlarda güçlü artış büyümeyi yukarı çekti.

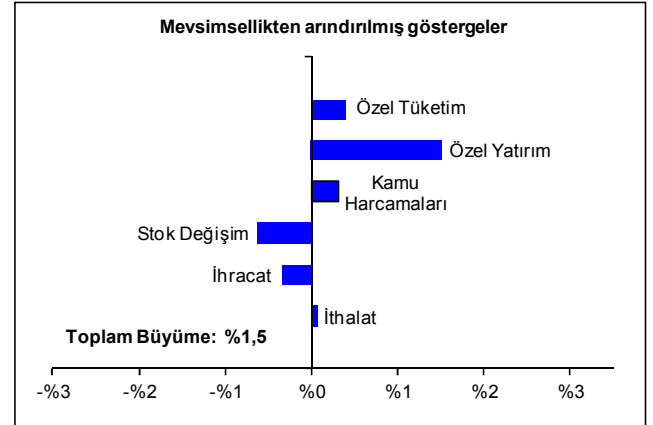
Birinci çeyrekte ikinci çeyreğe özel yatırımlar yüzde 7,8 artarken, özel tüketim artışı yüzde 0,6 oldu. İlk üç ayda çeyreklik artışlar yatırımlarda yüzde 0,8 ile sınırlı kalmış, tüketimde ise yüzde 0,9 olmuştu. Kamu harcamaları ise ilk çeyreğe kıyasla yüzde 2,1 oranında arttı. Tüketim, yatırım ve kamu harcamalarının yüzde 1,3 oranındaki çeyreklik büyümeye en büyük katkı 1,5 puanla özel yatırımlardan geldi. Stok değişimleri büyümeye negatif katkı yapmaya devam ederken, net ihracatın katkısı bu kez negatif oldu. İthalat yüzde 0,3 azalırken ihracat yüzde 1,3 oranında azaldı.

Şekil 1: GSYH alt kalemlerinin 2015 1. çeyrekte 2015 2. çeyreğe değişimleri

Kaynak: TÜİK. Çeyreklik göstergeler mevsim ve takvim etkisinden arındırılmıştır.

Şekil 2: GSYH alt kalemlerinin 2015 1. çeyrekte 2015 2. çeyreğe GSYH büyümesine katkıları

Kaynak: TÜİK. Çeyreklik göstergeler mevsim ve takvim etkisinden arındırılmıştır.

* Prof. Dr. Seyfettin Gürsel, Betam, Direktör
seyfettin.gursel@eas.bahcesehir.edu.tr
† Mine Durmaz, Betam, Araştırma Görevlisi
mine.durmaz@eas.bahcesehir.edu.tr
† Melike Kökkızıl, Betam, Araştırma Görevlisi.
melike.kokkizil@eas.bahcesehir.edu.tr

Tüketimde sınırlı artış

Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış rakamlara göre ilk çeyrekte özel tüketim harcamaları önceki çeyreğe kıyasla yüzde 0,6 arttı. İlk çeyrekte ise artış yüzde 0,9 düzeyindeydi. Tüketimin çeyreklik büyümeye katkısı da 0,4 puan oldu. Son dört çeyrektir tüketim artışlarının giderek zayıfladığı gözlemleniyor. 2014 3. çeyrekte çeyreklik tüketim artışı yüzde 1,9'a yükselmişti. Doğal olarak tüketimin büyümeye katkısı da giderek azalıyor; katkı 1,2 puandan 0,4 puana kadar geriledi (Tablo 3).

Yatırımlarda büyük artış

İkinci çeyrek büyümenin en çarpıcı gelişmesi özel yatırımlardaki artış oldu. Öncü göstergeler yatırımlarda artışa işaret ediyordu (Betam, Ekonomik Görünüm ve Tahminler, 19 Ağustos 2015) ancak artış beklenenin üzerinde çıktı. 2015 ilk çeyreğinde yatırımlar çeyreklik bazda yüzde 0,8 artmıştı (yapılan revizyondan sonra). İkinci çeyrekte ise artış yüzde 7,8 ve yüzde 1,3 oranındaki çeyreklik büyümenin 1,5 puanı bu kalemden geldi. Son 4,5 yılda bu ölçüde yüksek bir yatırım katkısı olmamıştı. Yaklaşık son iki yıldır da yatırımların büyüme katkısı dalgalanmalara rağmen sifıra yakın gerçekleşmişti (Tablo 3).

Kamu harcamalarında ılımlı artış

2014 yılında kamu harcamaları büyümeye çok az katkı yapmıştı (Tablo 3). 2015 yılında kamu harcamaları daha dikkate değer katkı yapmaya başladı. İlk çeyrekte yüzde 2,2 oranında artan kamu harcaması ikinci çeyrekte yüzde 2,1 artarak her iki çeyrekte büyüme katkısı 0,3 puan oldu. Genel seçim öncesinde kamuda bir miktar gaza basılmış olsa da bu hamle ılımlı olmuştur.

Net ihracatta ve stok değişiminde negatif katkı

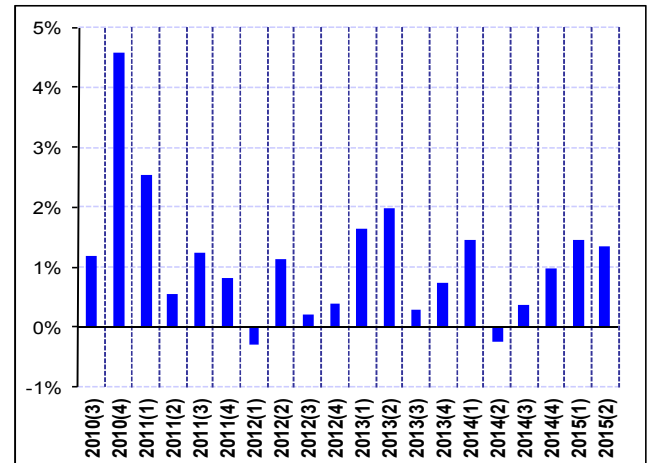
GSYH hesabı itibarıyla ilk çeyrekte ihracatın artması ithalatın da azalması sayesinde büyümeye 1,7 puan ile önemli katkı yapan net ihracat (ihracat – ithalat) ikinci çeyrekte büyümeyi düşürücü etki yaptı. İkinci çeyrekte ithalat yüzde 0,3 oranında azalırken ihracattaki yüzde 1,3'lük azalış daha yüksek oldu. Net ihracatın katkısı da eksi 0,3 puan olarak gerçekleşti.

Son olarak stok değişiminin 0,6 puanlık negatif katkı yaptığını belirtelim. İlk çeyrekte de stok değişimi 1,3 puanlık negatif katkı yapmıştı (Tablo 3).

Büyümenin geleceği

TÜİK ilk üç ayda çeyreklik büyümeyi yüzde 1,5'e, yıllık büyümeyi de yüzde 2,5'e yukarı doğru revize etti. İkinci üç ayda ise çeyreklik büyüme yüzde 1,3, yıllık büyüme de baz etkisiyle yüzde 3,8 olarak gerçekleşti. Görel olarak yüksek sayılabilecek bu büyüme performansının, ikinci yarıda artan siyasi belirsizlik, kur, piyasa faizi gibi temel makro değişkenlerde meydana gelen bozulmalar ve sanayi üretimi, güven endeksleri gibi öncü göstergelerde gözlemlenen olumsuz gelişmeler sonucunda devam etmesinin zor olduğunu düşünüyoruz. Üçüncü çeyreğe ilişkin ilk tahminimizi önümüzdeki hafta yayınlayacağız.

Şekil 3: GSYH, Önceki çeyreğe göre büyüme

Kaynak : TÜİK.

Tablo 1. 2015 1. çeyrekte ve 2015 2. çeyrekte GSYH alt kalemlerinin, bir önceki çeyreğe göre değişimleri ve büyümeye katkıları

2015 – 2. Ç	Değişim (%)	Katkılar (%)
Tüketim	0,6	0,4
Özel Yatırım	7,8	1,5
Kamu Harcamaları	2,1	0,3
Stok Değişimi	--	-0,6
İhracat	-1,3	-0,3
İthalat	-0,3	0,1
2015 – 1. Ç	Değişim (%)	Katkılar (%)
Tüketim	0,9	0,6
Özel Yatırım	0,8	0,2
Kamu Harcamaları	2,2	0,3
Stok Değişimi	--	-1,3
İhracat	2,4	0,6
İthalat	-3,6	1,1

Kaynak : TÜİK.

Tablo 2. 2015 1. çeyrekte ve 2015 2. çeyrekte GSYH alt kalemlerinin, bir önceki yılın aynı çeyreğine göre değişimleri ve büyümeye katkıları

2015 – 2. Ç	Değişim (%)	Katkılar (%)
Tüketim	5,6	3,6
Özel Yatırım	11,4	2,3
Kamu Harcamaları	5,4	0,8
Stok Değişimi	--	-1,9
İhracat	-2,1	-0,6
İthalat	1,6	-0,5
2015 – 1. Ç	Değişim (%)	Katkılar (%)
Tüketim	4,6	3,1
Özel Yatırım	2,1	0,4
Kamu Harcamaları	-0,5	-0,1
Stok Değişimi	--	0,4
İhracat	-1,1	-0,3
İthalat	3,9	-1,1

Kaynak : TÜİK.

Tablo 3. GSYH alt kalemlerinin bir önceki çeyreğe göre büyümeye katkıları ve toplam büyüme

	Tüketim(%)	Özel Yatırım (%)	Kamu Harcamaları (%)	Stok Değişimi (%)	Net İhracat (%)	İhracat(%)	İthalat (%)	Toplam (%)
2012(1)	-0,6	0,3	0,3	-0,2	-0,2	1,4	-1,6	-0,3
2012(2)	-0,7	-0,7	0,8	0,2	1,6	2,2	-0,5	1,1
2012(3)	1,2	-0,9	0,5	-0,2	-0,4	-0,1	-0,3	0,2
2012(4)	-0,3	-0,2	-0,2	0,2	0,8	0,1	0,7	0,4
2013(1)	1,7	0,6	1,2	1,1	-3,1	-1,1	-1,9	1,6
2013(2)	1,2	0,3	0,1	1,7	-1,2	0,8	-2,0	2,0
2013(3)	1,2	-0,2	-0,3	-1,5	1,1	-0,7	1,7	0,3
2013(4)	0,0	0,3	0,6	-0,6	0,5	1,1	-0,7	0,7
2014(1)	-0,8	-0,2	0,1	0,2	2,2	1,4	0,8	1,5
2014(2)	0,0	-0,2	-0,7	1,3	-0,6	-0,1	-0,5	-0,2
2014(3)	1,2	0,5	0,2	-2,1	0,5	-0,4	0,9	0,4
2014(4)	1,1	0,0	0,2	2,5	-2,8	-0,4	-2,5	1,0
2015(1)	0,6	0,2	0,3	-1,3	1,7	0,6	1,1	1,5
2015(2)	0,4	1,5	0,3	-0,6	-0,3	-0,3	0,1	1,3

Kaynak : TÜİK.